

C Le roman réaliste

In deze paragraaf behandelen we een roman uit de 19e eeuw over het thema 'liefde'. Dit literaire werk zullen we in paragraaf D vergelijken met een liefdesroman uit de 21e eeuw.

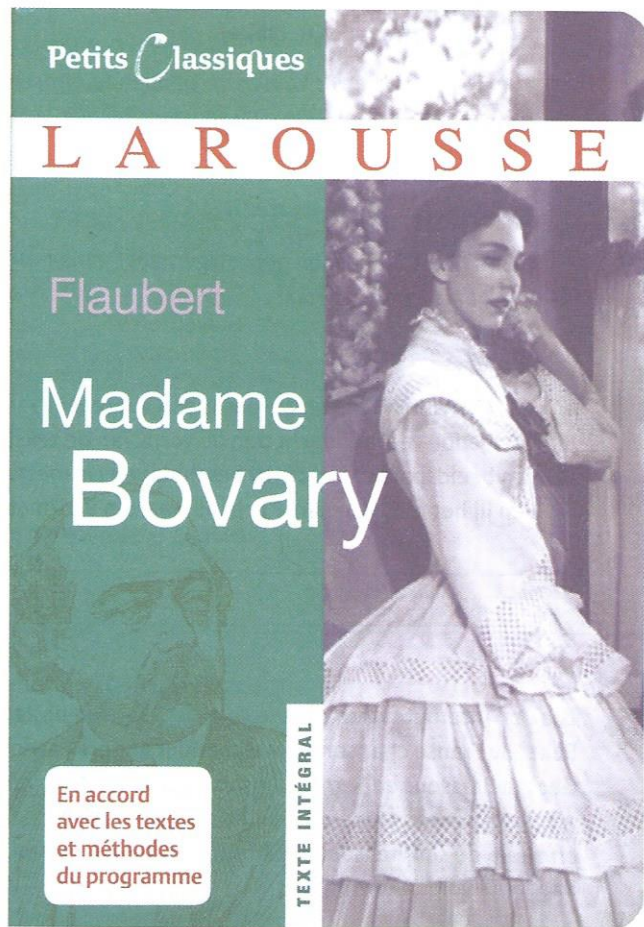
De tweede helft van de 19e eeuw is de periode van het **realisme** en **naturalisme**. Het realisme is een stroming in de schilderkunst en literatuur die de alledaagse werkelijkheid zo precies mogelijk probeert weer te geven. In het realisme zijn de hoofdpersonen alledaagse, herkenbare figuren. Dat is een breuk met de literatuur uit de periode daarvoor, de **romantiek** (1800-1850), waarin de hoofdpersonen vaak bovenmenselijke helden zijn en het goede altijd wint van het kwade. Realistische schrijvers kiezen er bewust voor ook de minder mooie kanten van het leven te beschrijven.

Gustave Flaubert

De schrijver Gustave Flaubert (1821-1880) is een realistische schrijver. Hij gaat zelfs nog een stap verder: hij pleit voor een objectieve manier van vertellen. De lezer moet zelf kunnen bepalen wat hij van de personages en hun daden vindt. Deze nieuwe manier van vertellen kon niet iedereen waarderen: Gustave Flaubert werd zelfs voor de rechter gesleept vanwege zijn roman *Madame Bovary* (1857).

Wat was er zo schokkend aan dit boek? Het verhaal gaat over Emma Bovary, die getrouwd is met de saaie dorpsdokter Charles Bovary. Ze verveelt zich vreselijk op het platteland en droomt van een avontuurlijk en meeslepend leven zoals ze dat kent uit liefdesromannetjes. Tevergeefs zoekt ze haar geluk in buitenechtelijke relaties, raakt financieel aan de grond en pleegt uiteindelijk zelfmoord. Kort daarna sterft Charles van verdriet, nadat hij het bedrog van Emma heeft ontdekt.

Nu was het op zich niet ongebruikelijk om overspel te beschrijven in romans, maar de manier waarop Flaubert dat deed was revolutionair. Hij beschreef de gebeurtenissen zo objectief mogelijk, vanuit het perspectief van Emma en zonder commentaar van de verteller. Daardoor kregen sommige lezers de indruk dat Flaubert het gedrag van Emma Bovary goedkeurde. Tijdens het proces citeerde de aanklager een passage die volgens hem regelrechte reclame voor overspel zou zijn. Of dat zo is, mag je zelf beoordelen.

TEXTE 4

Gustave Flaubert, Madame Bovary

In dit fragment kijkt Emma in de spiegel na een ontmoeting met haar minnaar Rodolphe.

- 1 Zij fluisterde telkens weer: 'Ik heb een minnaar! een minnaar!' En dit idee wond haar op, alsof zij nu pas echt een vrouw was geworden. Eindelijk zouden haar dan toch die vreugden van de liefde ten deel vallen, dat koortsig geluk, aan het bezit waarvan zij al gewanhoopt had. Nu wachtte haar een heerlijk leven, met een en al hartstocht, extase,
- 5 zinsverrukking: een blauwe oneindigheid breidde zich rondom haar uit, de pieken van het gevoelsleven schitterden voor haar geestesoog, en het alledaagse bestaan schemerde alleen nog maar weg in de dalen, diep beneden deze hoge uitkijkpost. Zij dacht aan de

heldinnen uit de boeken die zij had gelezen, en in haar herinnering begon het legioen van echtbreeksters betoverend te zingen met zusterlijke stem. Zelf ging zij nu een rol spelen binnen deze fantasieën, en door zichzelf te projecteren in het type minnares waarop zij zo lang jaloers was geweest, maakte zij de droom waar die zij sedert haar jeugd had gekoesterd. Daarbij smaakte Emma het zoet van de wraak. Hoe lang had zij niet moeten lijden! Nu echter triomfeerde zij, en de zo lang verdrongen liefde sprong nu klaterend en met onstuimige vreugde tevoorschijn. En zij genoot zonder enige wroeging, onrust of verwarring.

Source: G. Flaubert, *Madame Bovary* (1857; Vert. H. van Pinxteren. Uitg. L.J. Veen, 2007)

6 a Lees tekst 4 en beantwoord de vragen in het Nederlands.

1 Welke verwachtingen heeft Emma van haar overspelige relatie met Rodolphe?

---

2 Emma vergelijkt zichzelf met andere vrouwen die hetzelfde hebben meegemaakt.

Waar heeft ze die voorbeelden gevonden? _____

3 Voelt Emma zich schuldig omdat ze haar man ontrouw is? Leg uit waarom wel/niet.

---

b Lees tekst 4 nog eens en beantwoord de vragen in het Nederlands.

Tijdens de rechtszaak tegen Flaubert citeerde de aanklager een paar zinnen uit deze passage. Hij zei: 'Op die manier verheerlijkt hij het overspel met zijn poëzie en hartstocht.'

1 Schrijf de zin over uit tekst 4 die volgens jou het meest in aanmerking komt om als reclame voor overspel opgevat te worden.

---

2 Wiens gedachten worden in die zin weergegeven? Kies uit: *Gustave Flaubert* / *de alwetende verteller* / *Emma Bovary*. Leg je antwoord uit.

---

3 Emma's idealistische verwachtingen van de liefde zullen niet uitkomen; het loopt zelfs heel slecht met haar af. Verandert deze informatie jouw mening over deze passage?

Leg je antwoord uit. _____

---

c *Madame Bovary* is geschreven vanuit het **perspectief** van Emma. Hierdoor kom je als lezer veel te weten over haar ideeën en emoties.

1 Een van de gevoelens van Emma die in tekst 4 worden beschreven, is 'geluk' (r. 4-7). Noem nog twee andere emoties van Emma die in tekst 4 worden beschreven. Noteer ook de regelnummers waarin ze staan.

2 Voordat Emma haar minnaar ontmoette, was zij erg ongelukkig. Zo beschrijft Flaubert in regel 3-4 hoe Emma ernstig twijfelde of ze ooit nog gelukkig zou worden. Citeer nog een zin uit tekst 4 die aangeeft hoe ongelukkig Emma was voordat zij haar minnaar ontmoette. Noteer ook de regelnummers.

3 Door het vertelperspectief kom je veel over de hoofdpersoon Emma te weten. Flaubert beschrijft haar gevoelens heel uitvoerig, waardoor je als lezer snel 'mee gaat leven' met Emma. Ben jij ook mee gaan leven met Emma tijdens het lezen van tekst 4? Leg uit waarom wel/niet.

7 De titel *Madame Bovary* wordt vaak genoemd in overzichten van de beste boeken ooit geschreven. Het wordt beschouwd als een 'literaire klassieker' en maakt deel uit van de Franse literaire canon. In het jaar van verschijnen (1857) werd *Madame Bovary* door critici al beschouwd als een literair hoogtepunt. Zo schreef de bekende criticus Alfred Darcel (1818 -1893) over *Madame Bovary*:

'C'est là une œuvre certainement nouvelle et hardie, qui assigne à son auteur une place à part dans la littérature moderne. Doué d'un grand talent d'observation, (...) Flaubert a appliqué (...) un style net et précis, habile à la peinture des choses (...), ennemi de la périphrase et des sous-entendus.'

Source: Alfred DARCEL, *Journal de Rouen*, 21 avril 1857

'Dit is een zeer vernieuwend en origineel literair werk, dat aan zijn auteur een speciale positie toekent in de moderne literatuur. Gezegend met een groot observatietalent, (...) heeft Flaubert een heldere, precieze stijl toegepast, kundig in het beschrijven van dingen (...), vijand van omslachtige bewoordingen.'

Ook tegenwoordig schrijven critici nog altijd met veel lof over *Madame Bovary*. In hun recensies gebruiken ze vaak woorden als 'rijkdom' en 'meesterwerk' om aan te geven hoe bijzonder ze *Madame Bovary* vinden.

'Het is de rijkdom van die taal (...) die het mede mogelijk maakt om de veranderlijke stemmingen en de diepere zielenroerselen van Emma adequaat weer te geven. (...) Uiteraard blijft *Madame Bovary* een 19e-eeuwse roman en elke vorm van datering is niet weg te wissen, maar de taalrijkdom, de scherpe observatie van de auteur en enkele verrassende opvattingen die hun tijd ver vooruit zijn, maken Flauberts meesterwerk tot op heden een goed verkopend boek.'

Source: www.goddeau.com

Lees de twee recensies over *Madame Bovary* hierboven. Waarom beschouwen critici volgens jou *Madame Bovary* als een van de beste literaire werken ooit geschreven? Beantwoord deze vraag in 75 tot 100 woorden. Verwerk in je antwoord onder andere de periode waarin de roman is verschenen en de stijl waarin hij is geschreven.
